

Waarnemingen juli, augustus, september 2018

Peter Spiereburg

Waarnemingen zijn overgenomen van www.waarneming.nl. Hier is een volledig overzicht te vinden van de vogels en andere soorten die deze maanden in ons waarnemingsgebied zijn waargenomen.

Bollenland onder water

Het is alweer jaren gangbare praktijk dat er in de Bollenstreek percelen bollenland onder water worden gezet. Het is een vorm van bestrijding van ziektes en onkruid waar geen chemische middelen bij aan te pas komen. Elk jaar is het weer spannend of er ergens mooie percelen (groot en in open land) onder water komen met de potentie om vogels aan te trekken. Of er dan ook vogels te zien zijn is afwachten. Soms blijft een op het oog goed perceel verrassend leeg. Toen het in de jaren tachtig geïntroduceerd werd, waren het de maanden juli en augustus dat het bollenland onder water stond. Deze periode valt mooi samen met de trektijd van veel steltlopers. Ook voor ruiende eenden zijn de percelen in deze tijd van het jaar aantrekkelijk. Naast doortrekkers zijn het ook de broedvogels uit de omliggende polders die na de broedtijd een tijd van het perceel profiteren, zoals Scholeksters, Tureluurs en Bergeenden. De praktijk is in de loop van jaren veranderd. Zo zie je ook op andere momenten in het jaar nu af en toe land onder water staan. Dit jaar zagen we weer een nieuwe ontwikkeling: langs een deel van de percelen waren plastic schotten ingegraven. Hiermee zal minder water nodig zijn om het peil op niveau te houden. Goed nieuws is in tijden van droogte. Voor de vogels betekent dit wel een verandering. Op de percelen met plastic schotten staat het water hoger en er zijn minder slikrandjes. Daarmee zijn ze minder geschikt voor doortrekkende steltlopers en ook voor rustende meeuwen is het water dan snel te diep. Voor eenden is het wellicht weer goed. Laten we eens kijken hoe het bollenland er met deze verandering dit jaar bij lag.

31 augustus 2018 Slechtvalk - Voorhout - Elsgeesterpolder © Rob Floor

Er waren dit jaar vier grotere percelen die vogels aantrokken en met enige regelmaat door vogelaars bezocht werden. In de Elsgeesterpolder lag vanaf ongeveer 2 juli t/m 29 augustus een perceel onder water. Dit was volgens de ‘traditionele’ methode, zonder plastic schotten. Het bleek een perceel waar altijd wel iets te beleven viel: rustende meeuwen en veel variatie aan steltlopers, met bijvoorbeeld 3 Krombekstrandlopers op 17 juli (AM RF). Het aantal eenden was meestal laag. Van 3 tot 13 augustus verbleven er wel tot 5 Zomertalingen (JW ea), mogelijk broedvogels uit de buurt. Vanaf 23 juli tot 9 september kwam er regelmatig een Slechtvalk jagen. Tussen de meeuwen zaten tot half augustus regelmatig

Zwartkopmeeuwen en op 12 en 13 augustus een juveniele Dwergmeeuw (JW ea). Bij het droogvallen op 29 augustus streek een groep van 19 Bontbekplevieren neer (AM).

In de Noordzijderpolder lag een relatief klein perceel bij de St Bavo, volgens de 'traditionele' methode. Hoewel de aantallen laag waren doken ook hier leuke steltlopers op, met o.a. op 4 augustus een Kanoet en op 10 september een Kleine Strandloper (MW). De groep rustende meeuwen bleek bij het zorgvuldig afzoeken regelmatig Geelpootmeeuwen te bevatten (MW). Op 11 augustus zaten er zelfs 15. Het droogvallen op 16 september trok veel kwikstaarten aan, 36 Witte Kwikstaarten, maar ook een Engelse Kwikstaart (MW).

In Polder Hoogeweg lag een perceel dat volgens de nieuwe methode onder water was gezet, met plastic schotten. Doordat het midden in de polder lag is hier weinig gekeken. Er zaten vooral rustende meeuwen, met enkele Oeverlopers of een Witgat. Op 8 augustus liepen er 12 Kluten (AM).

Het grootste perceel lag in de Hogeveense Polder achter Sixenburg, met nog een tweede moeilijk toegankelijke locatie dieper in de polder. Deze stond al vanaf begin juni onder water en werd pas 16 september weer droog gezet. Dit was een perceel volgens de nieuwe methode. Het water was daardoor steeds relatief diep. Voor eenden bleek dit ideaal. Die zaten er met tientallen. De top was op 3 september toen er 300 Krakeenden, 200 Wilde Eenden, 250 Slobeenden en 3 Smienten op het perceel zaten (JB). Bij de steltlopers zetten vooral de soorten die met dieper water overweg kunnen de toon: maximaal 26 Grutto's en 11 Groenpootruiters. Maar ook Kemphanen waren vaste gast (maximaal 24 aanwezig) en er streken regelmatig Bosruiters neer. Op 14 juli zat er een Krombekstrandloper (JZ). Met de nieuwe waterbesparende methode blijken de percelen nog steeds in trek bij vogels. Met de plastic schotten eromheen ziet het er minder fraai uit en voor soorten als strandlopers hebben ze wat minder te bieden. Desondanks leveren ze toch mooie waarnemingen op en voegen wat unieke toe aan het vogels kijken in de Bollenstreek.

1 augustus 2018 Kluut - Voorhout - Elsgestepolder © Rob Floor

Kluut als nieuwe broedvogel

Het onder water zetten van bollenland leverde dit jaar ook een nieuwe broedvogelsoort voor het waarnemingsgebied op. Doordat het perceel in de Hogeveense Polder al vroeg onder water stond (vanaf begin juni) konden zich twee paren Kluten vestigen. We kennen de Kluut vooral als broedvogel van de Delta en het Waddengebied. Elders is het een pioniersoort, die zich snel en vaak onverwacht weet te vestigen als er in open landschap ondiep water met veel slikranden voorhanden is. De eerste waarneming was op 6 juni toen er één vogel aanwezig was, waarschijnlijk kort na het onder water zetten (PS). Op 15 juli liep er een paar met jongen van een paar dagen oud. Afgaande op de broedduur moeten de vogels half juni begonnen zijn met broeden, ergens in de rand of op een aangrenzend bollenperceel. Op 30 juli bleken er zelfs twee paar aanwezig, met een totaal van 4 jongen (JB). Dit was op het tweede perceel dat midden in de polder lag en slecht was te bereiken. De laatste datum dat de vogels aanwezig waren was 12 augustus (RG). Vermoedelijk waren de jongen toen bijna vliegvlug. Daarna is het perceel een aantal dagen niet bezocht en op 18 augustus waren de vogels vertrokken. Dit was nog ruim voordat het perceel droog gezet werd (16 september). De broedgevallen waren laat in het seizoen. Normaal worden er tot uiterlijk half

mei nesten gestart. Deze vogels startten een maand later en wisten zo te profiteren van het onder water zetten van het bollenland. Dat deze vogels laat waren, was ook te zien in de Elspeerpolder. Daar verschenen op 1 augustus 2 adulte met 4 eerstejaars vogels, die hun broedgebied al verlaten hadden. In de Hogeveense Polder liepen toen nog halfwas kuikens. Het was wel spannend of deze op tijd vliegvlug zouden worden, voordat het perceel droog zou vallen. Toen de jongen uit het ei kwamen zaten we al midden in de droogte. In het oosten van het land golden toen al verboden voor het beregenen van gewassen of het onder water zetten van landbouwgrond. Het was de vraag of het Hoogheemraadschap een dergelijk verbod ook hier zou afkondigen. Dat is uiteindelijk niet gebeurd. Voor de jonge Kluten betekende dit dat ze ongestoord op konden groeien.

Zwartkopmeeuwen uit alle windstreken

10 augustus 2018 Zwartkopmeeuw - (eerste kalenderjaar) Katwijk aan Zee - strand © Annelies Marijnis

Vanaf eind juni vliegen in de broedkolonies de jonge Zwartkopmeeuwen uit. Vanaf de tweede week van juli bereiken de uitzwermende jonge vogels de stranden van Noordwijk en zijn ze een vrijwel dagelijkse verschijning voor de zeetrekthut. Sinds ongeveer 2005 is dit een vast patroon geworden. Dit heeft waarschijnlijk te maken met de vestiging en uitbreiding van broedkolonies ten noorden van ons, rond het IJsselmeer (o.a. de Kinseldam, De Kreupel en Markerwadden) en in Duitsland (o.a. de Elbemonding). Dit jaar waren er uitzonderlijk veel jonge vogels. De eerste verscheen op 6 juli op onder water gezet bollenland (AM). Op 15 juli zat er voor het eerst een groepje van 3 op het strand van de Coepelduynen, vergezeld door een adult (PS). Van 27 juli tot 8 augustus verbleven er steeds meerdere vogels tegelijkertijd rond de Binnenwatering Katwijk en het strand van de Coepelduynen. Op 7 augustus zaten er zelfs 9 in totaal (AM). Een aantal Zwartkopmeeuwen droeg een kleurring. Een buitenkans om erachter te komen van waar deze vogels afkomstig zijn.

De Zwartkopmeeuw heeft zijn zwaartepunt in de verspreiding aan de noordkust van de Zwarte Zee. Sinds de jaren zestig koloniseert de soort Centraal- en West-Europa. Daar zitten de grootste populaties, met duizenden paren, nu in Frankrijk en de Nederlandse Delta en Vlaamse kust. Ten noorden en oosten van Nederland gaat het om kleinere verspreide kolonies, nooit veel groter dan 100 paar. In Nederland zit in het IJsselmeergebied de groei er goed in en broeden er nu honderden paren op De Kreupel. Welke vogels komen bij ons langs: zijn dat de vogels uit de grote kolonies ten zuiden van ons, of die uit de kleinere kolonies ten noorden en oosten van ons? Het laatste blijkt het geval. In totaal zaten er 8 vogels met een kleurring. Hiervan kwamen er 3 van De Kreupel in het IJsselmeer, 3 uit Duitsland en Polen (Zwibbrocker Ven aan de Nederlandse grens, Leipzig en Zuidwest-Polen). 1 uit Frankrijk (Vendée) en 1 uit de Delta. Vanuit het IJsselmeer zwerven de vogels naar het zuidwesten weg en belanden zo bij ons. De vogels uit Duitsland en Polen vliegen pal west naar onze kust. Tegelijkertijd zwerven er dus ook vogels 'tegen de richting in' vanuit Frankrijk en de Delta. Op één na zijn alle vogels maar één keer gezien, wat er op duidt dat ze hier maar kort verblijven. We blijken wel op een kruispunt te liggen, waar het voor vogels toch interessant is om even te buurten.

Herstel ijsvogel?

Na de warme droge zomer en nazomer zijn we het al bijna vergeten: de winter van 2018 eindigde met een venijnige late vorstperiode van eind februari tot begin maart. Veel oppervlaktewater was bevroren en in combinatie met de harde oostenwind bleek dit funest voor IJsvogels. In ons waarnemingsgebied doofden de waarnemingen na de vorstperiode uit tot nul. In de loop van het broedseizoen bleek dat de IJsvogel in het hele land een zware klap had gehad. De voorlopige indicatie is dat de populatie met 50-80% is gekelderd. Ook in ons waarnemingsgebied bleven de waarnemingen na de vorstperiode lang uit. Twee waarnemingen in mei (7 mei Achterweg NA, 10 mei Hogeveense Polder PV) wezen erop dat er in de regio nog wel een enkel broedpaar zat. IJsvogels zijn in staat in een seizoen veel jongen groot te brengen. Dus de vraag was of de bekende verblijfplaatsen langzamerhand weer vol zouden lopen zo gauw de jonge aanwas zou gaan uitzwerven. Het duurde tot 15 juli voor de eerste IJsvogel opdook, vliegend door de Grashoek (RM). Daarna volgden in augustus verspreide waarnemingen in 3 clusters: het noordelijk deel van ons waarnemingsgebied rond De Zilk, Nieuw-Leeuwenhorst en de noordrand van Katwijk (Binnenwatering en Willem v.d Bergh). De vaste locatie Nieuw-Leeuwenhorst was vanaf 26 augustus weer bezet, met zelfs 2 vogels vanaf 18 september (WB). Bij de Binnenwatering Katwijk was de eerste waarneming op 2 september met op die dag zelfs 3 vogels aanwezig. Ook al zien we in vergelijking met de goede afgelopen jaren nog maar mondjesmaat IJsvogels, het herstel blijkt onmiddellijk ingezet. Een soort met veerkracht!

Maandoverzicht

juli

De droogte die in juni was ingezet zette de hele maand juli door. Alleen op 28 juli viel er wat regen. De maand was zeer zonnig. Daarom warmde het elke dag flink op, ondanks dat in de eerste helft van de maand de stroming nog noordelijk was. Rond 14 juli en in de laatste tien dagen van de maand draaide de wind naar het oosten en werd het zeer warm.

Op 5 juli trokken 504 **Bergeenden** over zee richting hun ruigebied op de Wadden. De eerste juveniele **Zwartkopmeeuw** van het seizoen vloog op 7 juli langs de zeetrekhut (JD). Jonge Zwartkopmeeuwen waren daarna tot het eind van de maand opvallend talrijk, met meerdere gekleurde vogels. Op 28 juli zaten er 5 Zwartkopmeeuwen in de Binnenwatering (AM). In de Elsgeesterpolder verbleef op 6 en 7 juli een **Casarca** op het onder water gezet bollenland (AM ea). Hier dook van 4 tot 16 juli ook een aantal keren een **Engelse Kwikstaart** op (RG ea). De laatste zingende **Sprinkhaanzanger** van het seizoen liet zich op 12 juli in de Coepelduynen horen (KV). In geluidsopnames van nachttrekkende vogels over de St Bavo zat op 4 juli een **Porseleinhoen**, op 16 juli een **Kwak** en op 24 juli een **Roerdomp** (MW). Op 16 juli trok een **Kleine Zilverreiger** over zee naar noord (JD). Op 18 juli vloog een **Zwarte wouw** over Solassi (RJ). Een vroege **Grote Gele Kwikstaart** vloog op 19 juli over Rijnsoever Katwijk (PS). Op 23 juli cirkelde een **Visarend** boven Duinpark (LS), de eerste juli waarneming voor ons werkgebied. Op 23 en 27 juli trok er een juveniele **Purperreiger** over de Coepelduynen (GB PS). Op 31 juli was er één aanwezig langs het Oosterkanaal in de AWD (HK). Van de 2 jonge **Ooievaars** die opgroeiden op het nest in de Bronsgeest, vloog er één uit (PS). De andere werd op 15 juli dood gevonden. Op 17 juli verbleef een groep van 17 **Patrijzen** (2 paar met 13 halfwas jongen) in de Bronsgeest (PS). Ook in de Elsgeesterpolder zat een grote groep: een paar met 9 jongen (RF).

Het **Koelvinkje** is verder doorgedrongen naar het zuiden van ons waarnemingsgebied, met 6 op 1 juli op Willem v.d Bergh (GB). **Eikenpages** waren op meerdere plekken langs de binnenduinrand en de landgoederen aanwezig, o.a. op 1 juli op Willem v.d. Bergh (GB). Het **Zwartspruetdikkopje** is juist erg schaars geworden met maar 2 waarnemingen dit kwartaal langs de Achterweg op 4 juli (BB) en bij het Wantveld Katwijk op 9 juli (TH). Op 7 juli zat er een **Keizersmantel** in het Duinpark (JD).

7 juli 2018 Keizersmantel - Noordwijk aan Zee - Duinpark © Jelle van Dijk

augustus

In de eerste week zette het warme en droge weer van juli door en was er landelijk opnieuw sprake van een hittegolf. Vanaf 8 augustus kwam het weer onder invloed van depressies boven de Noordzee en viel er voor het eerst sinds anderhalve maand weer af en toe regen. Door het warme zeewater zaten daar zware buien tussen. Desondanks bleven de temperaturen het grootste deel van de maand hoog.

12 augustus 2018 Purperreiger - Katwijk aan Zee - De Puinhoop © René van Rossum

In de nacht van 1 en van 2 augustus vloog er een **Woudaap** over de St Bavo (MW). Op de opnames van de nacht van 12 augustus staat kort na middernacht de roep van een **Terekrutter** (MW), mogelijk de vogel die van 4 tot 11 augustus bij Den Helder verbleef. Een nieuwe soort voor ons werkgebied. In de Elsgeesterpolder verbleef op 2 augustus een juveniele **Purperreiger** (JW). Op 4 augustus trok er één over de AWD (MK), gevolgd door een groep van 5 op 12 augustus over de Puinhoop (RR ea). De eerste **Grote Zilverreiger** van het najaar zat op 8 augustus in de Hogeveense Polder (JB). Op 26 augustus vloog er een **Kleine Zilverreiger** over de Puinhoop (RR ea). Vanaf 8 augustus verbleef er regelmatig een **Casarca** in het Langeveld (RG). De eerste **Paapjes** van het najaar doken op 2 augustus op in de AWD (ML) en in het Middengebied (CZ). Op 11 augustus zaten er 4 in de Zilkerpolder (HN). De eerste **Tapuit** van het najaar zat op 17 augustus bij de Puinhoop (AMe). Vanaf 19 augustus zette de doortrek van zowel Paapjes als Tapuiten door, met regelmatige waarnemingen van meerdere plekken. Over het Langeveld vloog op 16 augustus een **Duinpieper** (RG). Op 31 augustus vloog er één over de Puinhoop (RR ea) en over Noordwijkerhout (EM). De piek van de doortrek van **Gele Kwikstaarten** is eind augustus. Op 28 augustus trokken er 408 over de Puinhoop (RR ea). Op 22 en 23 augustus trok er een **Ortolaan** over de Puinhoop (RR ea). Ook in de geluidsopnames over de St Bavo waren in de nacht van 22 augustus 2 **Ortolanen** te horen, met nog één op 31 augustus (MW). Tot 19 augustus bleven jonge **Zwartkopmeeuwen** algemeen, met maximaal 6 vogels op 22 augustus in de Binnenwatering. Over zee trokken op 16 augustus 2 adulte **Middelste Jagers** (RR ea). Op 19 en 22 augustus zwierven twee **Raven** over de Duindamseslag (JBr) en over Gijs Kokkieshoek in de AWD (MM). Op 22 augustus zat in de Hogeveense Polder een grote groep **Patrijzen**: een paar met 13 jongen (TH). In de Elsgeesterpolder zat er een kolonie **Oeverzwaluwen** in een grote zandhoop, met 20 vogels op 5 augustus ((MG).

Dat de **Boommarter** een geregelde verschijning is geworden in ons waarnemingsgebied is af te lezen aan het hoge aantal van 4 verkeerslachtoffers in augustus (JHa ea). Daarnaast sneuvelde er ook één **Bunzing** op de N206 (RJ).

september

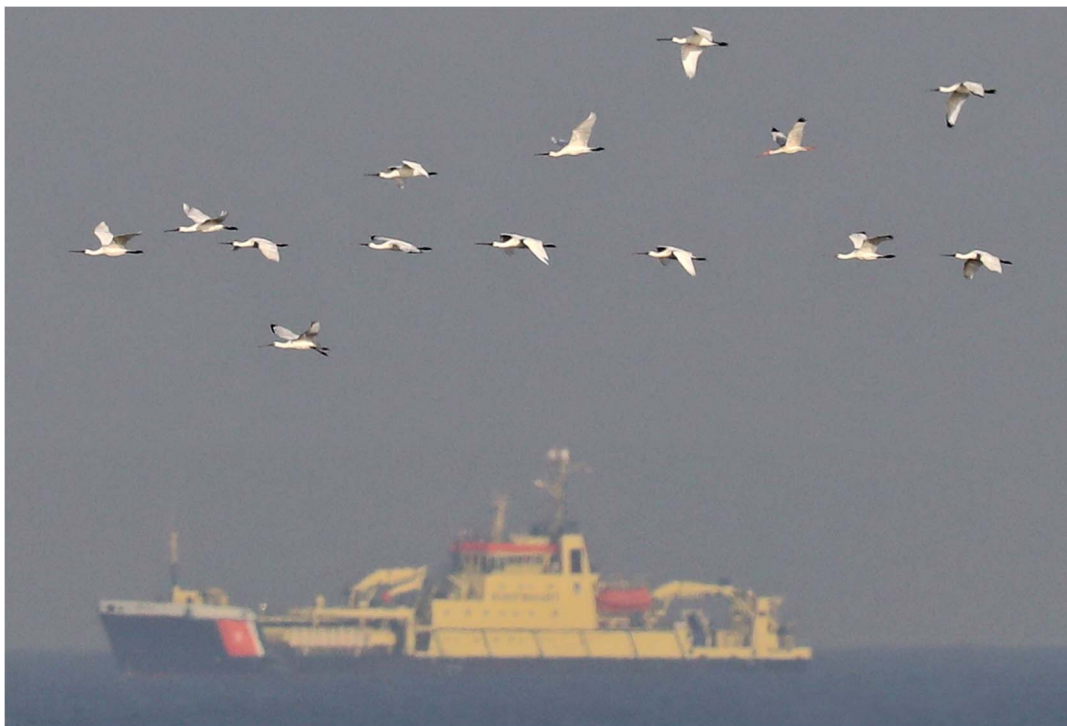
De maand startte met rustig weer. Van 5 tot 7 september trok vanuit het zuidwesten een depressie met veel regen over. Daarna herstelde het rustige weer zich. De eerste herfststorm was op 21 en 22 september met harde wind uit zuidwest en west. Dit was een restant van de orkaan Florence die een week eerder in de Verenigde Staten voor overstromingen had gezorgd. In de laatste week van de maand werd de komst van de herfst goed voelbaar en bracht noordenwind lagere temperaturen.

7 september 2018 Paapje - (eerste kalenderjaar) Noordwijk - Coepelduynen - Guytendel © René van Rossum

Over de Puinhoop vloog op 1 september een vroege **Grote Pieper** en een **Visarend** (RR ea). Verspreid over de maand werd 9 keer een overtrekkende **Ortolaan** opgemerkt, waarvan 6 vanaf de Puinhoop (RR ea). Vanaf 2 september begon de **Vuurgoudhaan** door te trekken, met de eerste op de Algemene Begraafplaats (CZ). De **Fluiter** die op 10 september in de Noordduinen zat was de laatste najaarswaarneming voor ons werkgebied ooit (CZ). Bij de Puinhoop zat op 7 september een **Kwartelkoning** in het veldje met ruigte (GT). Ook zat er een **Draaihals**, een **Blauwborst** en meerdere **Paapjes** (GT). Op 9 september zaten er 8 **Paapjes** (GT). De eerste **Bladkoning** zat op 15 september op Willem v.d. Bergh (AE), daarna volgden nog 5 vogels tot het eind van de maand. Op 15 september was ook een juveniele **Roze Spreeuw** kort aanwezig in de Noordzijdepolder (DS). Op 16 september verbleef hier een **Engelse Kwikstaart** (MW, RG). Een geringde tweedejaars **Baltische Mantelmeeuw** zat op 15 en 16 september bij de Binnenwatering (AM). In de opnames van de nachttrek zat op 4 september een **Kwak** en op 13 september een **Morinelplevier** (MW). Ook op 4 september (Duinpark) en op 17 september (Noordwijkerhout) trok een **Morinelplevier** over (FV EM). Een **Zwarte Wouw** vloog op 4 september over de Leidse Vaart bij Piet Gijs (RJ). Over Noordwijkerhout vloog die dag een **Purperreiger** (EM). Een **Kerkuil** was op 7 september aan het jagen in De Klei (PSo). Over de Coepelduynen vloog op 12 september een **Wespendief** (JHa). Over de Noordduinen trok op 15 september een **Smelleken** (EM). Op 17 september vloog een **Parelduiker** langs de zeetrekhut (JD). **Kleine Jagers** zijn schaars geworden. Pas op 16 september vloog de eerste van het najaar langs de zeetrekhut (JD). De eerste herfststorm van 21 en 22 september voerde in totaal 9 **Vaal Stormvogeltjes**, 4 **Noordse Pijlstormvogels**, 4 **Grauwe Pijlstormvogels**, 5 **Middelste Jagers**, 1 **Kleine Jager** en 10 **Grote Jagers** langs de zeetrekhut (JD HV PS). Op 21 september kwamen er ook 4 **Toppers** langs (HV).

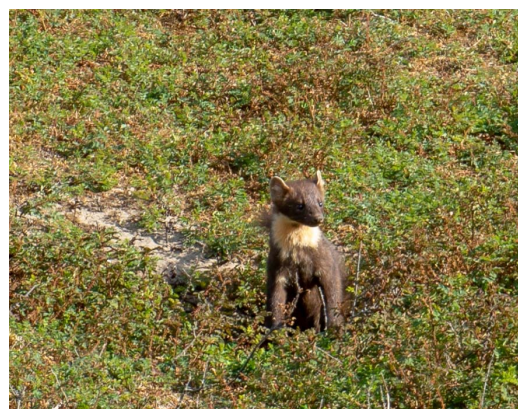

19 september 2018 Witte Ibis 4e van achter_met Lepelaars - © René van Rossum

Op 19 september vloog een groep van 56 **Lepelaars** over de Puinhoop met daarin een (ontsnapte) **Witte Ibis** (RR ea). Op 25 september trok een **Beflijster** over en op 27 september een **IJsgors**. De **Appelvink** was schaars, met maar één trekwaarneming over de Puinhoop op 25 september. Op 29 en 30 september kwam de trek van **Graspiepers** goed op gang met op beide dagen meer dan 3000 vogels. De **Kneu** trok opvallend algemeen door met 736 vogels op 29 september.

Die dag trokken er ook een **Siberische Boompieper**, een **Grote Pieper** en een **Smelleken** over en passeerde over zee een **Vorkstaartmeeuw**. Ook **Rietgorzen** waren algemeen, met 82 vogels die dag. De **Grote Gele Kwikstaart** piekte een dag later met 43 vogels (RR ea).

Vanaf 7 september verbleef er met regelmaat een **Gewone Zeehond** in de Uitwatering van Katwijk (RR ea). Gelukkig zijn er soms ook levende **Boommarters** te zien. Op 30 september was een Boommarter rond de middag midden in het open duin van de Coepelduynen aan het jagen (JS). *Zie pagina 42*

Coepelduynen Boommarter 7 sept. 2018
© Joost van der Sluijs

Waarnemers

AE	Arjan van Egmond	HV	Hein Verkade	ML	Martijn Los
AM	Annelies Marijn	JB	Joost Bouwmeester	MM	Maud Mommers
AMe	Arnold Meijer	JD	Jelle van Dijk	MW	Maarten Wielstra
BB	Bas van der Burg	JBr	Joran Boer	PS	Peter Spierenburg
CZ	Casper Zuyderduyn	JHa	Joël Haasnoot	PSo	Petra Sonius
DS	Dave van der Spoel	JS	Joost van der Sluijs	RF	Rob Floor
EM	Ezra Mandemaker	JW	Jan Wierda	RG	Reinder Genuit
FV	Felix Verschoor	JZ	Jos Zonneveld	RJ	Rob Jansson
GB	Gijsbert van der Bent	KV	Koene Vegter	RM	Rob de Mooij
GT	Gijsbert Twigt	LS	Leo Schaap	RR	René van Rossum
HK	Hans Kouwenberg	MG	Mariska de Graaff	TH	Thomas van Haaster
HN	Hans de Nobel	MK	Marc Kolkman	WB	Wijndeldt Boelema

bron: www.waarneming.nl

30 september: Een Boommarter, midden in het open duin van de Coepelduynen, aan het jagen. foto's: Joost van der Sluijs.

